

Warszawa, dnia 28 września 2015 r.

Prawne podsumowanie sierpień 2015 r.

Niniejsze memorandum stanowi podsumowanie najważniejszych zmian w polskich przepisach prawnych z zakresu regulacji dotyczących prawa spadkowego, prawa cywilnego oraz postępowania przed sądami administracyjnymi, które weszły w życie w sierpniu 2015 r., jak również wybrane orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego.

UNIJNE ROZPORZĄDZENIE SPADKOWE

Od dnia 17 sierpnia 2015 r. stosuje się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.U.UE.L.2012.201.107), na podstawie którego w szczególności:

- uregulowano kwestie tzw. jurysdykcji w sprawach spadkowych (to znaczy przewidziano reguły określające, kiedy sąd danego państwa członkowskiego ma jurysdykcję do orzekania w sprawie spadkowej); w tym zakresie przyjęto ogólną zasadę, że jurysdykcję do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku mają sądy państwa członkowskiego, w którym zmarły miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci; wprowadzono także odstępstwa od tej zasady;
- uregulowano kwestie prawa właściwego w sprawach spadkowych (to znaczy przewidziano reguły określające, jakiego państwa członkowskiego prawo należy stosować do danej sprawy spadkowej); również w tym zakresie przyjęto ogólną zasadę, że prawem właściwym dla ogółu spraw dotyczących spadku jest prawo państwa, w którym zmarły miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci; wprowadzono także odstępstwa od tej zasady;
- wprowadzono nowe uproszczone reguły uznawania orzeczeń oraz nowe uproszczone reguły powoływania się w innych państwach członkowskich na dokumenty urzędowe i ugody sądowe w sprawach spadkowych;
- wprowadzono europejskie poświadczenie spadkowe - dokument, na podstawie którego można na terenie innego państwa członkowskiego wykazać swoje prawa do spadku; korzystanie z procedury uzyskania europejskiego poświadczenia spadkowego jest nieobowiązkowe, ma ono na celu uproszczenie wykazywania praw do spadku w sytuacjach transgranicznych;
- przewidziano, że nowe rozporządzenie zasadniczo stosuje się do dziedziczenia po osobach zmarłych w dniu lub po dniu 17 sierpnia 2015 r.

POSTĘPOWANIE CYWILNE & PRAWO O NOTARIACIE

17 sierpnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, ustawy- Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1137) na podstawie, której m. in.:

- w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.):
 - wprowadzono nowe przepisy regulujące wydawanie przez polskie sądy europejskich poświadczeń spadkowych, przewidzianych przez unijne rozporządzenie;
 - w tym zakresie określono w szczególności, że w postępowaniach dotyczących europejskiego poświadczenia spadkowego sąd może orzekać na posiedzeniu niejawnym; postanowienia w przedmiocie wydania europejskiego poświadczenia spadkowego doręczane będą przez sąd z urzędu, wraz z pouczeniem o przysługującym środku odwoławczym;
 - wskazano, że środkiem odwoławczym na postanowienie w przedmiocie wydania europejskiego poświadczenia spadkowego będzie zażalenie; wyłączono możliwość wniesienia skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.
- w ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 164, ze zm.):
 - rozszerzono katalog czynności notarialnych o czynności związane z europejskim poświadczeniem spadkowym;
 - przewidziano, że europejskie poświadczenie spadkowe może być wydane także przez notariusza; w razie odmowy wydania poświadczenia przez notariusza przewidziano zażalenie do sądu okręgowego.

POSTĘPOWANIE PRZED SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI

15 sierpnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2015 r. poz. 658), na podstawie której m. in.:

- wprowadzono zasadę, że w razie skargi na pisemną interpretację prawa podatkowego, sąd administracyjny jest związany zarzutami skargi i wskazaną przez skarżącego podstawą prawną;
- przewidziano, że jeśli sąd administracyjny uchyla lub stwierdza nieważność zaskarżonej decyzji administracyjnej lub postanowienia i jednocześnie dostrzeże podstawę umorzenia postępowania administracyjnego, może od razu sam umorzyć postępowanie administracyjne;
- przewidziano, że sąd administracyjny uchylając zaskarżoną decyzję lub postanowienie może w określonych warunkach zobowiązać organ do rozstrzygnięcia sprawy w wyznaczonym terminie we wskazany przez sąd sposób, pod rygorem wymierzenia organowi grzywny;

- przewidziano także, że jeśli organ nie wywiąże się z obowiązku wydania rozstrzygnięcia w terminie wyznaczonym przez sąd, strona może wnieść ponowną skargę do sądu administracyjnego, żądając wydania orzeczenia stwierdzającego istnienie bądź nieistnienie obowiązku lub uprawnienia; podobną możliwość przewidziano w razie uwzględnienia skargi na bezczynność organu; regulacje te mają na celu ograniczenie przypadków wielokrotnego „powracania” sprawy z sądu administracyjnego do organu administracji i uchylania się przez organy od wydania merytorycznego rozstrzygnięcia;
- wprowadzono zasadę, że w razie uwzględnienia skargi zaskarżony akt lub czynność nie wywołują skutków do czasu uprawomocnienia się wyroku;
- wprowadzono możliwość zasądzenia sumy pieniężnej na rzecz skarżącego od organu w razie niewykonania wyroku uwzględniającego skargę;
- wprowadzono instytucję samokontroli sądu pierwszej instancji umożliwiającą uchylenie przez wojewódzki sąd administracyjny zaskarżonego wyroku i ponowne rozpoznanie sprawy, jeśli sąd przed przedstawieniem skargi kasacyjnej Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu stwierdzi, iż w sprawie zachodzi nieważność postępowania lub podstawy skargi kasacyjnej są oczywiście usprawiedliwione; wówczas wojewódzki sąd administracyjny powinien ponownie rozpoznać sprawę na tym samym posiedzeniu, a od wydanego nowego orzeczenia przysługiwać będzie skarga kasacyjna;
- przewidziano, że w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej, uchylając zaskarżone orzeczenie Naczelny Sąd Administracyjny będzie mógł rozpoznać skargę (bez przekazywania sprawy do wojewódzkiego sądu administracyjnego) jeśli istota sprawy będzie dostatecznie wyjaśniona (a nie tylko w razie stwierdzenia naruszenia wyłącznie prawa materialnego, jak to było dotychczas).

WYROK TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

W dniu 23 czerwca 2015 r. Trybunał Konstytucyjny (dalej „Trybunał”) wydał wyrok, w którym orzekł, że art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, Nr 94, poz. 658 i Nr 121, poz. 843, z 2007 r. Nr 99, poz. 662 i Nr 181, poz. 1293, z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 152, poz. 1016) w zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej - w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (sygn. akt SK 32/14, dalej „Wyrok”).

Z uzasadnienia Wyroku wynika, że zdaniem Trybunału zaskarżona regulacja stanowi nadmierne ograniczenie wolności majątkowej podmiotów naruszających w sposób zawiniony autorskie prawa majątkowe, które to ustawodawca nałożył na te podmioty celem ochrony twórców.

Przedmiotowa regulacja umożliwiała żądanie zryczałtowanego odszkodowania w wysokości trzykrotnego wynagrodzenia jakie byłoby stosowne w przypadku udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu. Trybunał uznał takie rozwiązanie za nieproporcjonalne.

W Wyroku stwierdzono niekonstytucyjność normy przewidującej możliwość żądania trzykrotności stosownego wynagrodzenia, nadal możliwe będzie jednak dochodzenie odszkodowania za naruszenie praw autorskich na zasadach ogólnych (tzn. w wysokości poniesionej szkody).

Trybunał zajął także stanowisko, że rozwiązania prawne polegające na możliwości żądania zryczałtowanego odszkodowania za naruszenie praw autorskich nie są całkowicie wykluczone na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ryczałtowe odszkodowanie nie może jednak być całkowicie oderwane od wysokości poniesionej szkody.

W przypadku jakichkolwiek pytań bądź wątpliwości, pozostaję do Państwa dyspozycji.

Z wyrazami szacunku,

Maciej Szulikowski

radca prawny i partner zarządzający

M. Szulikowski i Partnerzy Kancelaria Prawna

Niniejsze memorandum ma charakter wyłącznie informacyjny i jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.